

«He estat una víctima de la censura»

Conegut internacionalment per la seva novel·la 'El pa nu', relat autobiogràfic de la seva infància i adolescència a les antigues colònies espanyoles del nord d'Àfrica com Tànger, Tetuan o Larraix, Mohamed Chukri ha estat víctima de la paradoxa d'haver estat traduït a diferents llengües mentre era censurat en l'àrab, la seva llengua original.

David Castillo

Amic personal d'escriptors com Jean Genet, Tennessee Williams, William Burroughs o Paul Bowles entre molts d'altres, Chukri ha estat inclòs en una llista de tretze condemnats a mort per Khomeini entre els quals figuren el premi Nobel egipci Naguib Mahfuz, els narradors Rachid Buyadra i Hichem Yait, la sociòloga marroquina Fàtima Mernissi i els reconeguts poetes àrabs Adonis, Mohamed Daruich, Taufiq Ziad i Abdeluahab Bayati. Publicada inicialment el 1972, *El pa nu* de Chukri es diferencia de *Versicles satànics* de Salman Rushdie per haver estat condemnada amb caràcter retroactiu. Mentrestant, *El pa nu* serà publicat en català per Edicions Bromera.

—*¿Quin creus que pot haver estat el motiu que t'hagin condemnat a mort? ¿Podria estar relacionada la condemna dels integristes amb la teva novel·la El pa nu?*

—No crec que la condemna hagi estat motivada exclusivament per aquesta novel·la sinó pel conjunt dels set llibres que he publicat. A Marroc concretament tinc dos volums prohibits per la censura: *El pa nu* (que ha estat l'única editada en castellà) i una selecció de relats amb el títol de *La tenda*.

—*És a dir, ¿que aquesta fantasma condemna s'hauria de vincular amb el gruix d'una obra que portes anys escrivint?*

—Bé, la meua obra ha estat víctima d'una censura. L'han considerada immoral.

—*¿Has rebut algun tipus d'amenaça personal?*

—Personals, no. Només s'ha publicat en una revista àrab d'Anglaterra una llista de tretze intel·lectuals, entre els quals hi ha la sociòloga Fàtima

Mernissi i jo mateix. Ella ha desmentit públicament aquesta condemna i fins i tot ha parlat d'interposar una denúncia contra els responsables de la publicació d'aquesta llista negra. Oficialment no hem rebut cap mena d'amenaça. Vaig presentar-me a les autoritats i em van confirmar que el meu nom era inclòs en una llista de condemnats a mort per Khomeini. Totes aquestes amenaces vénen dels integristes islàmics i no m'agradaria que s'exagerés un tema d'aquestes característiques.

—*¿No es planteja un desnivell massa gran entre els intel·lectuals que esteu creant la vostra obra als països àrabs i l'increment dels postulats integristes?*

—Personalment, i fins ara, és una cosa que no m'havia entrebancat massa. Cap d'aquestes perturbacions ha aturat la meua obra. No conec la reacció dels meus companys, perquè tots s'han mantingut en silenci. No puc valorar les opinions dels altres escriptors ni fer de jutge del llibre *Versicles satànics* de Salman Rushdie perquè no he tingut oportunitat de llegir-lo. Només he llegit unes crítiques i unes anàlisis que no em donen dades suficients per parlar bé o malament. Fins i tot, si el llegís, no podria entrar en valoracions perquè no sóc ni advocat ni jutge. A mi el que m'interessa és la literatura i estic ben lluny d'intentar valorar coses com la religió o la política. Respecto molt les religions de la gent, tant per la teologia com per les noves creences humanes i intento evitar tocar temes polítics i religiosos. Tot el que sé és que he criticat el meu pare i els que són semblants al meu pare, que era un autèntic salvatge. El vaig atacar sobretot a *El pa nu*.

—*Durant els primers capítols d'El pa nu es pot interpretar aquest atac continu a l'autoritat paterna i a la*

utilització de la violència del pare del protagonista...

—Ja saps que la nostra religió ens impedeix atacar els pares. Malgrat aquestes descripcions de la violència del pare, no es pot dir que sigui un depravat com ells pensen. Tampoc sóc un escriptor que comercialitza els sentiments humans. No escric una literatura plena d'aberracions sinó sobre una classe marginada. No sóc un Marcel Proust o un James Joyce, sinó que he reflectit les meves condicions de vida, la societat en què he viscut. Estic condicionat a escriure sobre aquests temes.

—*¿La duresa, l'aspror i la violència quotidiana d'algunes de les seves obres són realment autobiogràfiques?*

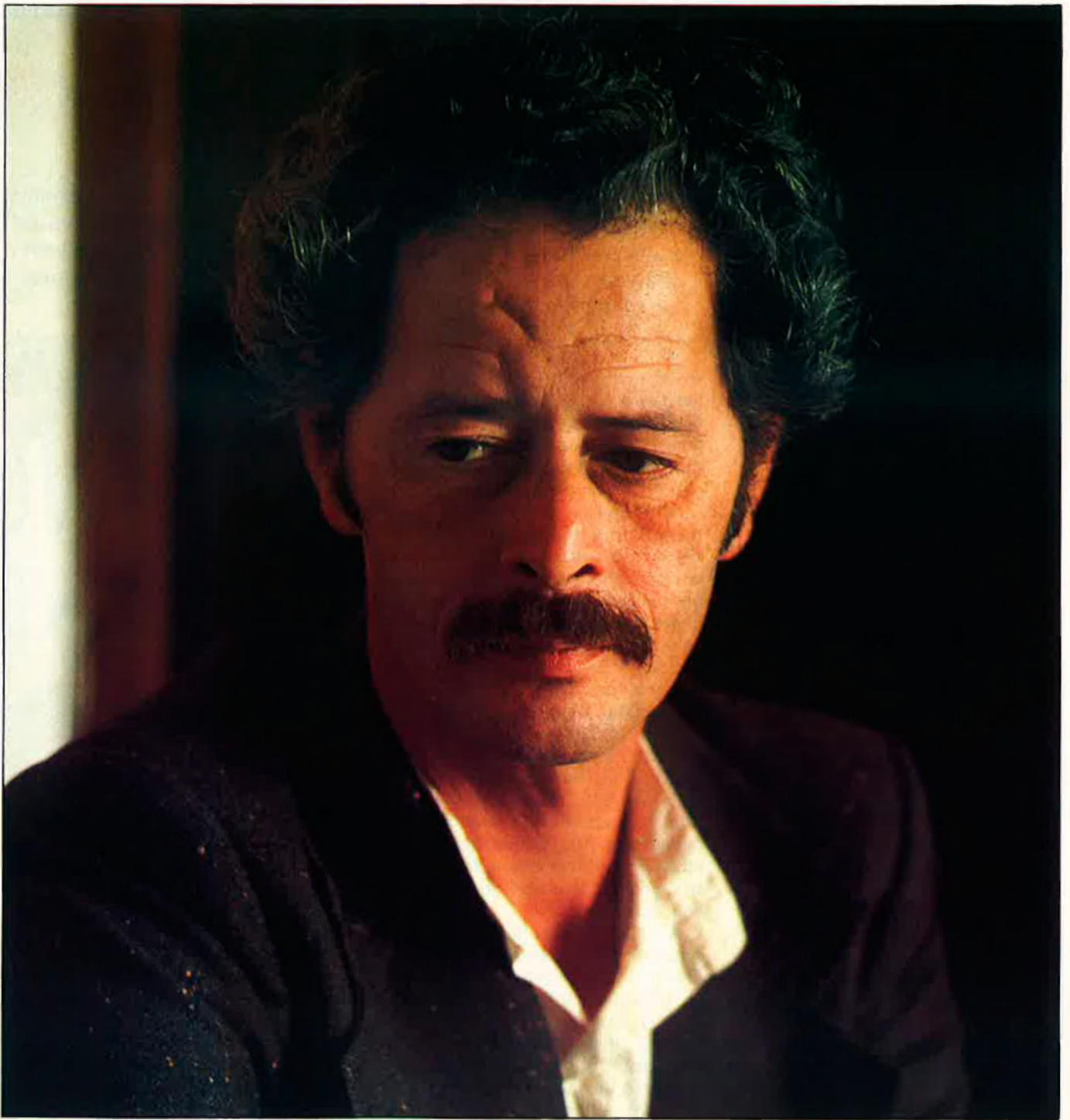
—Sí, efectivament aquesta crueta l'he viscuda. Potser per a altres civilitzacions és una cosa normal i per a unes altres no. No crec que als Països Baixos, a Anglaterra, a Suïssa o a Espanya es puguin rebre els meus escrits com els de Henry Miller fa vint o trenta anys. Escric sobre temes que no tenen res a veure amb provocacions sexuals. Com vaig dir l'altre dia, no faig cap massatge als obsessos o als cohibits sexualment.

—*¿És cert que estàs escrivint la continuació d'El pa nu?*

—Efectivament, estic escrivint-ne el segon tom. Hi ha uns condicionants per escriure, el primer llibre el vaig preparar en dos mesos perquè estava molt motivat. Vaig signar un contracte, el vaig enllestir i el tenia molt *cui-nat*. Psicològicament, els records de la infància i de l'adolescència em feien treballar intensament. La primera part acaba el 1956, quan vaig anar a Larraix a estudiar. La vida dels estudiants marginals, de la picaresca i dels pispes seran segurament el tema central però encara no puc situar les dades de finalització del llibre i menys de quan el tindrà enllestit. No sé encara quantes parts compondran el cicle.

—*Sens dubte es podrien trobar nexes entre la teua narrativa i la de Jean Genet pel tractament de la marginació.*

—Sí, crec que sí, el que passa és que ell és gran entre els grans. En canvi, jo sóc gran entre els petits. La meua obra té altres connotacions. Ell es va aventurar dins d'unes condicions per escriure d'una manera determinada. Personalment, el considero un gran amic. Fins i tot, vaig escriure un petit diari sobre la seva vida. Hem discutit sovint sobre diferents temes i compar-

ELISA CABOT

«La meua obra ha estat considerada immoral».

tim moltes idees. Compartim una certa literatura i també una certa visió de la vida. M'ha influït molt els seus escrits i també la seva manera d'enraonar, de pensar i d'analitzar les coses. Genet m'ha prestat el seu suport i m'ha donat molts ànims i motivació. Em va ensenyar una cosa que m'ha marcat moltíssim: l'escriptor mai ha de traïr la seva pell malgrat que arribi a guanyar tota la fama i tots els diners del món. L'escriptor no ha de ser com un general quan ha guanyat moltes batalles i mor tranquil·lament al seu

llit. L'escriptor ha de lluitar sense traïr el seu moment, les seves relacions i els seus temes sense vendre's a ningú.

—*Són prou conegudes les relacions que ha mantingut amb personatges del món de la literatura i de l'art que han viscut al Marroc.*

—Bé, vaig conèixer bastant bé Tennessee Williams i fins i tot vaig escriure un diari sobre ell i la seva obra. Escriptors *beatniks* com William Burroughs entre d'altres, també els vaig conèixer quan van passar per

Tànger. He arribat molt tard al món literari. Cap a finals dels anys seixanta vaig començar a relacionar-me amb escriptors i artistes d'Occident i també d'Orient com Adonis o Bayati, que van passar per la ciutat. De tota manera, els que més m'han marcat han estat quatre o cinc: Burroughs, Tennessee Williams, Genet i altres de menys coneguts però no menys interessants.

—*¿També va conèixer Juan Goytiso?*

—El vaig conèixer personalment i

ens hem vist dues vegades a Tànger. És un home molt agradable, simpàtic i culte. He de dir que Goytisolo reuneix amb la seva indubtable qualitat literària una qualitat humana impressionant. No exclusivament pel seu amor a la cultura àrab, sinó per ser una persona que s'ha de respectar i considerar humanament i culturalment.

—*¿Quin record conserva del Tànger de l'època de la colonització espanyola?*

—La ciutat és molt diferent. Només dir-li que els records em retornen el pessimisme. La distància representa gairebé una elegia, una distància irrecuperable de les meves vivències, malgrat que en aquella època jo era molt pobre. Gaudia de la vida més que avui.

—*També era més jove...*

—Sí, era més jove. Malgrat viure als carrers, dormir en els cementiris o en petites pensions. Sens dubte, Tànger ja no té el mateix gust, se n'ha perdut l'ambient. Trobo molt a faltar els bars i els restaurants de l'època espanyola. Els meus veïns espanyols eren també marginats. Andalusos i gitanos em van ensenyar el castellà del carrer abans d'aprendre l'àrab. Vaig entrar abans a les cases dels gitanos espanyols que dels àrabs, que encara ens rebutjaven com a oriünds del Rif. Tot això, no ho dic per lloar sinó perquè la nostàlgia s'ha mantingut durant anys. Les xerrades, els amics, les terrasses, han desaparegut i tot s'ha americanitzat. Actualment tothom viu només pel consum.

—*Actualment, a banda d'escriure, ¿a què es dedica?*

—Treballo a Ràdio Internacional de Tànger i també passo moltes estones llegint i sobretot rellegint els clàssics. Rellegeixo amb devoció *El Quixot* i segueixo aquest savi consell de Borges de retrobar-se amb els clàssics. Actualment estic amb sis o set llibres alhora, recordo significativament els poemes de François Villon, literatura clàssica àrab i també llibres de filosofia, sobre pintura del Renaixement, del segle XVIII i XIX.

—*Davant d'aquesta vida tranquil·la, ¿com observa aquesta recrudescència de l'integrisme islàmic?*

—En general no s'observa gran cosa. Hi ha un silenci oficial i només ens han arribat les condemnes a través dels mitjans de comunicació. El que crec és que quan fracassa la política es comencen a buscar caps de turc per a desviar l'atenció de la gent. Tot resulta molt grotesc. □

16 ESCOLES VALENCIANES ESPEREN LA RESPOSTA DE LA CONSELLERIA D'EDUCACIÓ

L'enigma de les línies en valencià

Pares d'alumnes de diversos col·legis de la ciutat de València s'han tancat als centres en protesta per l'actitud negativa de la Conselleria de Cultura i Educació a concedir-los línies en valencià. Acabat el termini de matrícula per al pròxim curs, l'administració encara no ha donat cap resposta.

Esther Roig

Els 16 col·legis del País Valencià que han sol·licitat una o dues línies d'ensenyament en valencià no han obtingut, a hores d'ara, cap resposta per part de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència. Aquesta incertesa ha fet que els pares dels alumnes afectats hagen viscut situacions límit, agreujades per la circumstància del termini de matrícula per al curs 89-90. L'ambigüitat de l'administració ha fet que un nombrós grup de pares i mares dels estudiants protagonitzara tancaments a les escoles.

En opinió del president de la Coordinadora d'Alumnes, Pares i Professors per l'Ensenyament Públic en Valencià, Lluís Fornés, «la situació a la ciutat de València està arribant a un punt insostenible. Actualment hi ha demanades quatre línies en EGB i tres en BUP i, pràcticament acabat el període de matrícula, no se sap si es concediran o no».

A València ciutat han sol·licitat l'ensenyament en valencià els col·legis de Cavite, Miguel Hernández, Pare Català, L'Alguer i un altre de la zona del parc de Benicalap. A la ciutat d'Alacant, la situació és molt semblant. Al col·legi Enric Valor, actualment amb una gran demanda d'ensenyament en valencià, s'han demanat dues línies més. A l'escola de Santa Pola se n'ha demanat una altra.

A més de les escoles de Sant Pola i Enric Valor, una tercera. Lucentum, ha perdut la línia en valencià sol·licitada per al curs 89-90.

Segons Carme Miquel, membre de la Coordinadora de Castelló, «la Conselleria d'Educació encara no s'ha pronunciat perquè no té una planificació feta». «L'actitud de la Conselleria no s'explica —diu Lluís Fornés— perquè l'any 85 el conseller Cebrià Ciscar, ens va dir que l'ensenyament en valencià estava garantit. És més, ens va dir que per problemes de diners no seria, però

El govern valencià discrimina els alumnes que volen estudiar en la llengua pròpia.

lluny d'això, hi ha molts barris i comarques del País Valencià on falten línies d'ensenyament en valencià».

A Castelló hi ha, actualment, 53 escoles que tenen una o dues línies en valencià i per al pròxim curs se n'han demanat quatre més.

Al poble de Torís, comarca de la Ribera Alta, el problema de les línies d'ensenyament en valencià ha adquirit un altre caràcter. L'Associació de Pares i Alumnes en defensa del castellà (APAC) ha alçat la destal de guerra contra el director del col·legi, José Martínez, al qual acusen de discriminació i coacció respecte als alumnes que han elegit la línia d'ensenyament en castellà. En opinió d'aquesta associació, minoritària a Torís, la Conselleria de Cultura està utilitzant la Llei d'Ús del Valencià d'una forma anticonstitucional.

Per la seua part, el Consell escolar de Torís ha declarat a EL TEMPS que les declaracions de l'APAC són falses i que darrere d'aquestes hi ha una maniobra política del grup Unió Valenciana. □